

Kamenolomi u Srbiji (ni)su u skladu sa životnom sredinom – Eksploatacija ugrožava puteve i useve, potrebno povećati inspekcijske kontrole

Meštani sela Prijezdić već desetak godina suočavaju se sa istim problemima – dok im prašina iz obližnjih kamenoloma uništava zasade voća, povrća i zdravlje, kamioni koji odatle odvoze kamen svakodnevno ostavljaju nove tragove po već prilično devastiranom putu do obližnjeg Valjeva.

- Najveći problem je prašina. Na našem području nalaze se dva kamenoloma, iako to nije u skladu sa zakonom. Oni rade sa zastarelom tehnologijom i ne poštuju propise. Ne orošavaju put, što im je obaveza, ništa ne rade kako bi smanjili prašinu, a kada rade oba kamenoloma, ona se širi i do 10 kilometara – kaže u razgovoru za eKapiju Vljako Pavlović, koji živi u blizini kamenoloma Krst, kojim upravlja preduzeće Kamen desetka.

Prema njegovim rečima, ljudi se zbog ovih problema iseljavaju, a na području u blizini kamenoloma sada ima tek dvadesetak naseljenih kuća.

Zbog zagađenja i prašine Mikica Novković iz ovog sela ostao je bez zasada jagoda i jagorčevine. Kako navodi, u poslednjih nekoliko godina u okolini su nikli i malinjaci, koji sada međutim, nisu upotrebljivi.

- Oboleva nam i stoka. Kod krava se javio sterilitet, ovce kašlju... – ističe Novković.

Osim prašine, veliki problem je buka koju stvaraju postrojenja i kamioni koji svakodnevno iznose velike količine kamena koji se koristi uglavnom za puteve. Tako na svakih nekoliko minuta izađe po jedan šleper uništavajući kolovoz kojim prolazi. Dnevno, kažu meštani, iznese se i oko 3.000 kubika kamena.

Meštani Prijezdića protestovali su u aprilu 2017. godine zbog uništavanja saobraćajnice. Zbog ovakvih posledica u aprilu 2017. su se i pobunili. U peticiji koju su uputili gradskim vlastima, tražili su da se asfaltira deset kilometara dug put koji spaja Kamenitovac i Mratišić. Danas, godinu dana nakon toga, njihova peticija ostala je samo “mrtvo slovo na papiru” – put nije asfaltiran, već je, kažu, dodatno uništen. I most, koji je jedina veza sa Valjevom, delimično je porušen. Na njihove zahteve, međutim, kažu nam, nadležni u lokalnoj samoupravi ne reaguju, zbog čega su podneli i krivačnu prijavu kako bi preko suda pokušali da reše problem. Sastajali su se i sa predstavnicima Ministarstva zaštite životne sredine, koje je dalo određene smernice, međutim kažu, lokalna samouprava se na sve preporuke oglašuje.

U valjevskoj lokalnoj samoupravi odbili su da odgovore na naša pitanja u vezi sa ovim problemom, jer, kako su objasnili, “trenutno niko ne može da govori o tome”. Meštani su spremni da nastave borbu i nadaju se da će nadležno ministarstvo stati na njihovu stranu.

Negativni uticaji

U Ministarstvu zaštite životne sredine, za naš portal navode da ta institucija kroz postupak strateške procene uticaja planova i projekata na životnu sredinu omogućava da se negativni

Kamenolomi u Srbiji (ni)su u skladu sa životnom sredinom – Eksploatacija ugrožava puteve i useve, potrebno povećati inspekcijske kontrole

uticaji, koji nastaju usled eksploatacije mineralnih sirovina, svedu na najmanju moguću meru, propisivanjem mera zaštite životne sredine i obaveznog monitoringa uz redovnu kontrolu inspekcijskih organa.

I oni navode da je prilikom inspekcijskih kontrola utvrđeno da su najčešći ekološki problemi koji nastaju eksploatacijom mineralnih sirovina oštećenje saobraćajnica koje ne mogu da podnesu opterećenja kamiona sa kamenom, jer za to nisu projektovane, prekomerna buka usled noćnog rada i neadekvatnog održavanja uređaja za otprašivanje na drobilničnim postrojenjima, te povećane frekvencije usled prolaska kamiona sa teretom i same mehanizacije za otkopavanje.

- Problem su i zagađenje zemljišta i vodotokova usled taložnih materija, zagađenje vazduha, odnosno zaprašenost životne sredine usled neorošavanja etažnih i pristupnih puteva, kao i neadekvatnog održavanja uređaja za otprašivanje na drobilničnim postrojenjima, povećani nivo buke i vibracija, štetni uticaj na biljni i životinjski svet, te degradacija prostornih odlika i kulturnih dobara - navodi se u odgovoru koji smo dobili u Ministarstvu zaštite životne sredine.

Prema rečima profesora Rudarsko-geološkog fakulteta u Beogradu, Tomislava Šubaranovića, osim ovih problema, "ukoliko je naseljeno mesto u blizini površinskog kopa kamena, usled nestručnog miniranja, može doći i do pojave potresa, kao i do razletanja odminiranog materijala".

Prema njegovim rečima, međutim, ukoliko se prilikom eksploatacije kamena poštuju važeći zakoni i podzakonska akta, kao posledica na životnu sredinu ostaje samo izmenjen izgled terena.

- Poštovanjem projekata i stručnim miniranjem izbeći će se potresi, čak i kada je u blizini naseljeno mesto. Uzročnici buke su mašine na kopu, ali mašine novije generacije imaju prigušivače i buka može biti u dozvoljenim granicama. Kvašenjem puteva, mesta utovara i miniranja, izbeći će se i pojava zaprašenosti, odnosno svešće se na minimalnu moguću meru. Takođe, poštovanjem projekata i vršenjem sanacije i rekultivacije degradiranog terena, moguće ga je dovesti u kvalitetnije stanje od prethodnog - kaže profesor Šubaranović.

Praćenje uticaja na životnu sredinu

U nadležnom ministarstvu naglašavaju da se po završetku svake eksploatacije mora izvršiti tehničko-biološka rekultivacija, čime se degradirani prostor privodi novoj nameni, što je obavezna mera zaštite životne sredine za nosioca projekta koja se propisuje u postupku procene uticaja na životnu sredinu.

Postupak procene uticaja na životnu sredinu, podsetimo, obavlja se pre početka eksploatacije sirovina, a ova studija sastavni je deo tehničke dokumentacije potrebne za

Kamenolomi u Srbiji (ni)su u skladu sa životnom sredinom - Eksploatacija ugrožava puteve i useve, potrebno povećati inspekcijske kontrole

pribavljanje dozvole ili odobrenja za početak izvođenja projekta.

- Da bi kamenolom počeo da radi, neohodna je saglasnost na studiju o proceni uticaja. Nosilac projekta je dužan da sprovede mere zaštite životne sredine, te da ispoštuje sve druge uslove i saglasnosti nadležnih organa i organizacija u skladu sa posebnim zakonom, a posebno Uslove Zavoda za zaštitu prirode Srbije, Uslove Zavoda za zaštitu spomenika kulture, kao i vodne uslove - navode u nadležnom ministarstvu i dodaju da je nosilac projekta u obavezi da sprovede program praćenja uticaja na životnu sredinu, odnosno monitoring.

Inače, izrada Studije procene uticaja eksploatacije, objašnjava nam profesor Šubaranović, nije neophodna za sve površinske kopove kamena. Svaki subjekat podnosi Zahtev za odlučivanje o potrebi procene uticaja na životnu sredinu, a onda, u zavisnosti od veličine eksploatacionog polja ili površinskog kopa, lokacije, vrste mineralne sirovine, načina eksploatacije, blizine nasejenih mesta, nadležni organ odlučuje da li je potrebno raditi Studiju procene uticaja eksploatacije na životnu sredinu.

Prema rečima Šubaranovića, veliki broj kompanija koje se u Srbiji bave eksploatacijom kamena je trenutno u postupku izrade ovih dokumenata za otvaranje novih kamenoloma, te su na većem delu površinskih kopova kamena poštuju propisi. Ipak, kako dodaje postoji određeni broj kamenoloma koji ne poštuju propise, odnosno "rade na crno".

- Pored toga što uskraćuju budžet države za naknadu za korišćenje mineralnih sirovina, štete i životnoj sredini. Da bi svi površinski kopovi kamena poštovali propise i zakonske odredbe, potrebno je povećati inspekcijske kontrole, za šta je potreban i veći broj republičkih rudarskih inspektora.

Inače, prema podacima koje smo dobili u Agenciji za privredne registre, eksploatacija građevinskog i ukrasnog kamena, krečnjaka, gipsa i krede u Srbiji bavi se 128 preduzeća i 9 preduzetničkih radnji. Istovremeno, za poslove eksploatacije šljunka, peska, gline i kaolina registrovano je 135 preduzeća i 93 preduzetnika.

I na putu ka članstvu u Evropskoj uniji Srbija će morati da ispoštuje brojne odredbe u vezi sa direktivama koje se odnose na ovu oblast. Podsetimo da je zaštita životne sredine jedno od najkomplikovanih i najskupljih poglavlja, pa nas na tom putu čeka mnogo izazova.

Izvor: ekipija